

POPULISTISCHE SLOGANS SNIJDEN GEEN HOUT

Centraal in de politieke debatten van de jongste weken staat de aanpassing van de financieringswet. **ANDRÉ DECOSTER** en **PHILIPPE VAN PARIJS** zijn voorstanders, maar waarschuwen voor overtrokken verwachtingen.

Verwacht geen mirakels van responsabilisering

ANDRÉ DECOSTER
PHILIPPE VAN PARIJS

Wie? Hoogleraar Publieke Financiën (KULeuven) en hoogleraar aan de UCL, Chaire Hoover d'éthique économique et sociale.

Wat? Verwachtingen van responsabilisering zijn overtrokken.

Waarom? Idee dat regionale politici opzettelijk problematisch beleid voeren is naïef.

'Responsabilisering'. Het was al het buzzwoord geworden in de preformatie van de voorbije weken. Het is het nog meer geworden, nu een eventuele herziening van de financieringswet — die bepaalt hoe gewesten en gemeenschappen hun middelen verwerven — mee uitgegroeid is tot één van de grote struikelblokken om een vergelijking te vinden. Zeker in dat geval bestaat het gevaar dat wat maanden als een 'mantra' herhaald wordt, een evidentie verwerft die het op louter redelijke gronden niet verdient. Dat het tijd was om de financieringswet te herzien, daar waren de meeste waarnemers het over eens. Binnen academische kringen werd er ook al grondig en uitgebreid over gestudeerd en gepubliceerd. Op het laatste Congres van de Franstalige economie (november 2009) en op een recent colloquium van het Re-Bel-initiatief (december 2009) werden verschillende voorstellen voor een grondige hervorming uitgelegd en besproken. Centraal in al deze voorstellen staat de ambitie onze deelstaten — de facto de drie gewesten — meer of beter te responsabiliseren. Wat wordt daarmee bedoeld en waarom is dat belangrijk?

Ontwikkelingsval

Responsabilisering bestaat er in de eerste plaats in een aantal anomalieën uit het huidige systeem te verwijderen. Daarbij gaat de aandacht vooral naar wat de 'ontwikkelingsval' genoemd

De discussie over de responsabilisering verzuurde de relatie tussen Elio Di Rupo (links) en Bart De Wever. © Julien Warrand/big

wordt. Armere regio's (dat zijn Wallonië en Brussel) hebben er — toch wat hun inkomsten uit de financieringswet betreft — geen belang bij om rijker te worden. Naarmate hun inkomen toeneemt, nemen de inkomsten die ze van het federaal niveau krijgen immers af. Dat bizarre effect heeft in hoofdzaak te maken met het feit dat de dotaties aan de gewesten nog altijd in de eerste plaats gebaseerd zijn op vaste, historisch vastgelegde, bedragen (vanzelfsprekend geïndexeerd). Maar de dotatie is niet echt gelinkt aan de welvaart van een regio. Alle voorstellen die in omloop zijn proberen zulke anomalieën te verwijderen: ze vervangen de vaste dotatie door een systeem waarbij de inkomsten van een gewest op de één of andere manier en in meerdere of mindere mate rechtstreeks afhangen van de eigen belastinginkomsten. Het is mogelijk het systeem zo uit te werken dat geen enkele regio minder

In alle federale landen hebben regionale overheden een grotere bevoegdheid wat betreft de uitgaven, dan wat betreft de inkomsten

ontvangt dan nu. Bovendien behouden alle voorstellen een solidariteitscomponent en tonen ze cijfermatig aan dat deze solidariteitscomponent geen anomalie hoeft te veroorzaken. In de voorstellen van Vives (Leuven) en Cerpe (Namen) gebeurt dat via transfers naar de armere regio's, hetzij 'horizontaal' (vanuit de rijkere regio's), hetzij 'verticaal' (vanuit de federale staat). In ons eigen voorstel (Lovanium) is het nog eenvoudiger (zie www.rethinkingbelgium.eu). We hebben de solidariteit tussen de regio's op een soepele en eenvoudige wijze ingebouwd door een deel van de regionale inkomsten proportioneel te maken

ook al wordt ze goed verzorgd, beperkt en eindig is. Als men de krant leest of naar tv kijkt, zou men inderdaad soms kunnen denken dat met communicatie alles kan worden opgelost. En dus ook dat communicatie verantwoordelijk is voor alles wat fout loopt. Het Fortis-debaacle, de ING-miskleun bij de aankondiging van de cashbeperkingen voor zestigplussers enkele weken terug, politieke beslissingen die in opspraak komen en die politici moeten intrekken onder druk van de publieke opinie (Lange Wapper): ze zijn allemaal het gevolg van falende communicatie. Het lijkt wel of communicatie in de maatschappij van vandaag zaligmakend is en veel belangrijker dan het beleid zelf. Deze evolutie streelt natuurlijk de ijdel-

Zaligmakend

Ondertussen heeft men ook gemerkt dat de invloed en het effect van communica-

aan de bevolking van de regio's (een sokkelsolidariteit in de vorm van een federale dotatie die gelijk is per inwoner), en een ander deel te laten afhangen van de opbrengst van de personenbelasting in de regio (bij voorbeeld in de vorm van opcentiemen). In alle modellen kan gemakkelijk geschoven worden zodat er meer plaats gemaakt wordt voor responsabilisering of voor solidariteit, dus voor een sterkere of zwakkere relatie tussen de welvaart van het gewest en de inkomsten van zijn overheid. De tweede bezorgdheid van voorstanders van meer regionale fiscale verantwoordelijkheid vloeit voort uit wat de 'verticale fiscale kloof' genoemd wordt, in Vlaanderen nogal makkelijk 'consumptiefederalisme' genoemd. Daarmee verwijst men naar het feit dat regionale overheden een grotere bevoegdheid hebben wat betreft de uitgaven, dan wat betreft de inkomsten. Dat is inderdaad zo. Maar dat is in alle federale landen zo. In de Oeso-landen is gemiddeld 30 procent van de overheidsuitgaven gedecentraliseerd, maar slechts 20 procent van de inkomsten. Gemiddeld wordt dus één derde van de uitgaven niet gefinancierd met eigen belastingen. Daar zijn goede economische redenen voor. Die staan vaak haaks op intuïties (of populistische slogans) — het idee dat indien een regio alles wat ze zelf uitgeeft ook eerst zelf int zeker tot een efficiënter beleid leidt. Het vermijden van welvaartsverminderende belastingcompetitie is één van dergelijke redenen. Deze fiscale kloof is in België is wel groter dan het gemiddelde: 45 procent van de regionale uitgaven worden gefinancierd met eigen regionale belastingen. Of dat verder omhoog moet is een kwestie van evenwicht en afweging van heel veel te becijferen factoren, waaronder in elk geval ook één cruciaal gegeven: de centrale metropool van het land spreidt zich over alle drie de regio's uit.

Kinderschoenen

Gegeven het mantra-gehalte van het woord responsabilisering lijkt het ons trouwens ook van het hoogste belang te waarschuwen voor overtrokken verwachtingen van het wegwerken van de vermelde anomalieën en/of het verkleinen van de verticale kloof. Ten eerste staan de modellen die het gedrag van een overheid pogen te verklaren nog

maar in de kinderschoenen. We kunnen gemakkelijk berekenen hoe de financieringswet de inkomsten van het Waals van Brussels Gewest beïnvloedt als hun economische situatie verandert. Maar de stap van deze berekening naar de conclusie dat dit ook effectief het gedrag van deze overheden beïnvloedt is op dit moment louter speculatie. Regionale politici kunnen electoraal afgestraft worden. Daarom getuigt de veronderstelling dat deze politici bewust een beleid voeren dat de structurele problemen onopgelost laat om geen middelen uit de financieringswet te verliezen van een naïeve vorm van cynisme dat onvoldoende wetenschappelijke basis heeft. Bovendien is het vaak uiterst moeilijk die factoren te isoleren waarvoor een regionale overheid wel en niet verantwoordelijk is. Het is zowel onrechtvaardig als inefficiënt een persoon of een overheid verantwoordelijk te houden voor iets wat hij of zij niet onder controle heeft. In die zin is de insinuatie dat de divergentie tussen de regio's hoofdzakelijk veroorzaakt zou zijn door een gebrek aan responsabilisering echt misleidend. Er zijn andere en betere redenen om een goede financieringswet uit te dokteren. Een financieringswet die verschillende beleidskeuzes mogelijk maakt zonder dat de kost ervan vooral naar een andere regio verschoven wordt. Een financieringswet die solidariteit en verantwoordelijkheid op een transparante en verstandige wijze combineert, in het belang van alle onderdelen van de Belgische federatie.

De insinuatie dat de divergentie tussen de regio's veroorzaakt zou zijn door een gebrek aan responsabilisering is misleidend

WAARDE REDACTIE

BRIEF VAN DE DAG

DE ONMACHT VAN DE KARDINAAL

Ik was helemaal niet verbaasd over de inhoud en de stijl van de tapes van het gesprek van Godfried Danneels en de neef en familie van Roger Vangheluwe (*DS 28 augustus*). Evenmin verbaasde mij de reactie van Godfried Danneels en van zijn advocaat na de publicatie in uw krant. Als lid van de werkgroep 'Mensenrechten in de kerk' werk ik reeds vele jaren met slachtoffers, hun familie en het instituut. De tapes bevestigen wat vele slachtoffers, die bij Danneels of andere kerkleiders op bezoek gingen met hun verhaal, ons vertelden. Zelf heb ik het ervaren toen ik met slachtoffers bij hem was. Ik ken Godfried Danneels als de minzame man uit de media, maar ook als de bittere, ja soms ingehouden woedende man als zijn macht, zijn visie, zijn priesters of zijn instituut ter discussie worden gesteld.

Het priesterschap is voor Godfried Danneels een icoon van Christus, het gelaat van God op aarde. Al wie priesters of andere kerkleiders op bezoek gingen met hun verhaal, ons vertelden. Zelf heb ik het ervaren toen ik met slachtoffers bij hem was. Ik ken Godfried Danneels als de minzame man uit de media, maar ook als de bittere, ja soms ingehouden woedende man als zijn macht, zijn visie, zijn priesters of zijn instituut ter discussie worden gesteld.

Het priesterschap is voor Godfried Danneels een icoon van Christus, het gelaat van God op aarde. Al wie priesters of andere kerkleiders op bezoek gingen met hun verhaal, ons vertelden. Zelf heb ik het ervaren toen ik met slachtoffers bij hem was. Ik ken Godfried Danneels als de minzame man uit de media, maar ook als de bittere, ja soms ingehouden woedende man als zijn macht, zijn visie, zijn priesters of zijn instituut ter discussie worden gesteld.

Godfried Danneels is onmachtig om zijn eigen handelen ter discussie te stellen. Hij is onmachtig om empathisch te luisteren naar slachtoffers en de mensen die hen bijstaan.

Ik vermoed dat het over een fundamentele onmacht gaat, waar je al dan niet begrip voor zou kunnen hebben, ware het niet dat zoveel mensen hierdoor zo zwaar getekend zijn en blijven voor de rest van hun leven.

Norbert Bethune (priester in Wingene)

De communicatie voorbij

Communicatie is een belangrijk instrument, maar ze kan niet alles redden, schrijft communicatie-expert **ERIC POTIER**. Ook niet in de affaire-Danneels.

ERIC POTIER

Wie? Communicatieadviseur CC Strategies.

Wat? Er zijn limieten aan wat een goede communicatie vermag.

Waarom? Wat krom is, kan men niet recht praten.

Heeft u het ook gemerkt, de communicatiemensen bij de kerk hebben de plaats moeten ruimen voor de advocaten. Zij konden het niet meer aan. Hun inspanningen gaven niet meer het gewenste resultaat. Dat was niet verwonderlijk. De kerk heeft nooit begrepen wat goede communicatie is. Getuige daarvan het recht op antwoord dat gisteren verscheen (*DS 1 september*).

De kerk denkt boven de mensen en boven de publieke opinie te staan. Net als een reeks andere instellingen en organen in ons land. Politiek, justitie, magistratuur

en kerk: ze denken allemaal een speciaal statuut te hebben, zodat ze de toets van de publieke opinie niet moeten doorstaan. Vorige eeuw was dat inderdaad nog zo, maar de tijden veranderen. Het is niet toevallig dat al deze instellingen erg laat het nut van communicatie ingezien hebben en deze discipline geïntegreerd hebben in hun organisaties. Communicatieverantwoordelijke of woordvoerder van een bisdom of van een aartsbisdom: het zijn jobs die tot voor zeer kort niet bestonden en die de kerk onder druk van de media en de publieke opinie heeft moeten creëren.

De kerk heeft nooit begrepen wat goede communicatie is. Getuige daarvan het recht op antwoord dat gisteren verscheen (*DS 1 september*). De kerk denkt boven de mensen en boven de publieke opinie te staan. Net als een reeks andere instellingen en organen in ons land. Politiek, justitie, magistratuur en kerk: ze denken allemaal een speciaal statuut te hebben, zodat ze de toets van de publieke opinie niet moeten doorstaan. Vorige eeuw was dat inderdaad nog zo, maar de tijden veranderen. Het is niet toevallig dat al deze instellingen erg laat het nut van communicatie ingezien hebben en deze discipline geïntegreerd hebben in hun organisaties. Communicatieverantwoordelijke of woordvoerder van een bisdom of van een aartsbisdom: het zijn jobs die tot voor zeer kort niet bestonden en die de kerk onder druk van de media en de publieke opinie heeft moeten creëren.

heid van communicatie-experten. Dertig jaar geleden bestond deze discipline amper. Maar vandaag gaat men te ver. Men dicht communicatie mogelijkheden toe die ze in de verste verte niet heeft.

Communicatie kan in de ogen van velen grootse dingen verwezenlijken maar er zijn limieten. Een van de belangrijkste communicatieregels is dat wat krom is, niet recht te praten valt. Het zou goed zijn mochten organisaties, bedrijven, politici en andere verantwoordelijken dat opnieuw beseffen.

Ultiem middel

Ook de kerk heeft tegen deze regel gezondigd. De communicatie mislukte en het wantrouwen van de publieke opinie te-

genover de kerk neemt verder toe. Wellicht heeft de kerkelijke overheid dit onlangs begrepen, want de rol van hun communicatieverantwoordelijken lijkt te zijn uitgespeeld. Bij gebrek aan goede communicatie neemt men zijn toevlucht tot het ultieme middel: de advocaat.

Het recht van antwoord van kardinaal Danneels gisteren in deze krant was een stap verder naar de afgrond. Zijn reputatie werd finaal aan diggelen geslagen. Het restje van vertrouwen dat sommigen nog misschien konden opbrengen voor kardinaal Danneels en de kerk is weg.

Als men de krant leest of naar tv kijkt, zou men soms kunnen denken dat met communicatie alles kan worden opgelost

Dit doet mij denken aan de fout die de heer Lippens enkele maanden geleden maakte toen hij een comeback trachtte te organiseren en daarvoor een interview gaf aan twee kranten. Niets mis met die interviews an sich maar wel met de inhoud, in het licht van het verwachtingspatroon van de publieke opinie. Lippens had toen één zaak moeten doen: mea culpa slaan om een stuk geloofwaardigheid terug te winnen. In de gegeven omstandigheden was dit de enige goede en geloofwaardige boodschap. Maar hij volgde liever het advies van zijn advocaten en weigerde mordicus elke schuldbekentenis. Resultaat:

de comeback was definitief *over and out*. Kardinaal Danneels zal toen wellicht de krant niet gelezen hebben want hij maakt hier net dezelfde fout. Hij laat het woord aan zijn advocaat: die heeft niet als doel om geloofwaardigheid terug te winnen. Hij wil enkel het terrein voorbereiden voor de dag dat de kardinaal ooit voor de rechtbank zou moeten verschijnen. Een dubbele communicatiefout dus. Daarmee overtuigt hij niemand. Bovendien brengt hij het pijnlijke onderwerp terug onder de publieke aandacht waardoor het vertrouwen in kardinaal Danneels en bij uitbreiding in de kerk in het algemeen nog verder afbrokkelt.